

*Віктор Іванієнко, к.е.н., професор
ДВНЗ «Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця», м. Харків*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

В умовах ринкових відносин особливого значення для кожного підприємства набуває забезпечення конкурентоспроможності як на національному, так і на міжнародному ринках. Незважаючи на значний обсяг теоретичних здобутків з питань забезпечення міжнародної конкурентоспроможності компаній, безліч нюансів даної проблеми потребують подальшого дослідження.

Формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства вимагає врахування загальносистемних і специфічних принципів, до яких відносяться такі:

- принцип системності. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства базується на врахуванні системного походження об'єкта управління і їх системних закономірностей, які визначають ефективність і межу здійсненності систем;
- принцип ринкової орієнтації, який визначає стратегічний контекст розвитку активів і топ-характеристик підприємства - згідно з потребами і тенденціями розвитку релевантного зовнішнього ринку;
- принцип конвергенції (освоєння передового досвіду досягнення високої конкурентоспроможності) і дивергенції (творчого та селективного використання досвіду з урахуванням конкретних обставин і цілей);

– принцип комплексності, який передбачає охоплення та інтегрування в єдиний потік різних джерел формування конкурентоспроможності, які генеруються у функціональних підрозділах підприємства;

– принцип багатоваріантності, який передбачає генерацію альтернативних моделей і схем підвищення конкурентоспроможності та вибір найбільш ефективної з них;

– принцип гнучкості, який передбачає можливість стратегічного маневрування в умовах змін параметрів зовнішнього ринку та появи нових загроз і можливостей розвитку підприємства;

– принцип реалістичності. Стратегія конкурентоспроможності має спиратися на об'єктивну оцінку станів об'єкта управління, внутрішнього і зовнішнього середовища та загроз і можливостей розвитку міжнародного бізнесу підприємства;

– принцип етапності. Процес розробки та реалізації стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства має бути регламентований процедурно;

– принцип екологізації. Передбачає створення та використання технологій, які дозволяють мінімізувати відходи та забруднення навколишнього середовища. (складено з використанням [3]).

Альтернативність та багатоваріантність напрямів позиціонування підприємства в сфері міжнародного конкурентного середовища, потреба оптимізації ресурсного потенціалу й управління капіталом обґрунтовують системність стратегічного планування забезпечення конкурентоспроможності. Адаптивна до конкурентного середовища економічна політика у формі міжнародної конкуренції є умовою реалізації ефективного господарського механізму будь-якого підприємства [2].

Окремою складовою управління міжнародною конкурентоспроможністю експортно-орієнтованих підприємств є формування його механізму. При цьому, механізм забезпечення конкурентоспроможності базується на використанні параметрів та показників конкурентоспроможності, які виступають цільовими орієнтирами для менеджерів компанії. Параметри конкурентоспроможності – це

найчастіше кількісні та якісні характеристики стану підприємства, його інноваційної та інвестиційної здібності, властивостей товару, які враховують галузеві особливості оцінки його конкурентоспроможності.

Формування умов та факторів конкурентоспроможності країни є важливою складовою підтримки міжнародної конкурентоспроможності підприємств та навпаки. Вивчення наукових досліджень дає підстави констатувати, що на сучасному етапі розвитку методологічного забезпечення оцінки конкурентоспроможності країн виділяють матричні, факторні, індексні й емпіричні підходи до оцінювання рівня міжнародної конкурентоспроможності країн; Найбільшого поширення в межах оцінювання глобальної міжнародної конкурентоспроможності у фахових колах набув індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), який розробили фахівці Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) (він оцінюється на регулярній основі) [1].

У якості наступного кроку для максимально можливого терміну збереження необхідного рівня міжнародної конкурентоспроможності експортно-орієнтованого підприємства на світовому ринку доцільним є визначення цілісної системи ключових інструментів її забезпечення на підприємстві, впровадження ІТ-технологій та підтримання інновацій, за допомогою яких можна проаналізувати потенціал, позицію підприємства у конкурентному середовищі з урахуванням змін на окремих етапах життєвого циклу бізнес-системи.

Список використаних джерел

1. Брич В., Охота В. Міжнародна конкурентоспроможність країн в умовах глобалізації: моногр. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 212 с.
2. Дзеніс В., Дзеніс О. Розробка напрямів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Економіка і суспільство. Випуск 13. 2017. С. 62–70.
3. Стройко Т. Управління міжнародною конкурентоспроможністю : навчальний посібник. Миколаїв : видавець Румянцева Г.В., 2023 р. 278 с.